

19. 10. 2017

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K dobré víře v objektivním slova smyslu

Dobrá víra se v českém právním řádu vyskytuje v obou svých základních pojetích, a to v objektivní a subjektivní podobě. Důkladné rozlišení subjektivní a objektivní podoby dobré víry je pak důležité pro správné porozumění obsahu těchto institutů v jednotlivých jejich projevech.

DOHNAL PERTOT SLANINA

advokátní kancelář

Někteří autoři však toto rozdělení přejaté do zákonného textu[1] kritizují, neboť dobrá víra v subjektivním a objektivním pojetí nemohou být aplikovány jedna bez druhé.[2] Jiní tento koncept zastávají jako terminologicky lépe uchopitelný a správnější, přičemž tvrdí, že z vyjádření v zákoně lze poměrně jednoduše zjistit, kterou z těchto dvou forem má zákonodárce v konkrétním případě na mysli.[3] Na čem se oba tábory shodují je kritika terminologického nesouladu v zákoně č. [89/2012 Sb.](#), občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), vyjádření užívaných pro subjektivní dobrou víru. Zákon totiž pro označení osoby, která jedná v subjektivní dobré/zlé víře užívá rovněž výrazy „pocitivý“, „nepocitivý“, které mohou evokovat kategorii dobré víry v objektivním slova smyslu.[4]

Vymezení objektivní dobré víry

V objektivním smyslu dobrá víra vyjadřuje princip pocitivity[5] a důvěry (v jiných zemích označený též jako *Fair Dealing* nebo *Fair Use*, *Good faith*, popř. *Good faith and fair dealing*, *Treu und Glauben*, *Redlichkeit*, *redelijkheid* eb *bilijkheid*, *dobra wiara*, *buona fede*, *bonne foi* atd.).[6]

V české právní vědě lze nalézt několik vymezení takto chápané dobré víry, představme si proto některé z nejzdařilejších. Telec o principu pocitivity hovoří jako o „*mravní a právní ctnosti neboli o hodnotě slušnosti a spolehlivosti, stejně jako i o rozumnosti a v jistém odstínu též o oprávněné očekávatelnosti druhým (...). Souhrnně pak lze mluvit o přiměřenosti, tudíž i o spravedlnosti.*“[7]

Tégl dobrou víru v objektivním slova smyslu označuje za „*jakousi generální klauzuli (pravidlo chování) odkazující na jisté obecné morální hodnoty, a to hodnoty povšechně uznávané a akceptované ve společnosti*“.[8] Dobrá víra tedy plní funkci určitého objektivního korektivu sloužícího jako východisko při poměřování, zda konkrétní subjekt jednal v konkrétní situaci mravně, společensky přijatelně a pocitivě či nikoliv.

Podle Balarina je dobrá víra v tomto pojetí „*metodický pojem, jejím primárním úkolem není*

obsáhnout určitou a priori danou množinu přípustných nebo nepřípustných jednání, ale dát kritéria, jak dosáhnout žádoucí kvality jednání. Z požadavku dobré víry např. nelze samo o sobě dovodit, že mimořádně vysoká kupní cena je nepřipustná (laesio enormis), ujednání o takové ceně ale musí být poctivě dosaženo – nikoli třeba tak, že prodávající zneužije nezkušenosti kupujícího. Dobrá víra tedy předpokládá základní respekt k zájmům partnera a je výrazem ideje loajality (spolupráce), která stojí v základu smluvního práva”.[9]

Ač je dobrá víra v objektivním smyslu výslovně vyjádřena v zákonném textu „každý má povinnost jednat v právním styku poctivě“[10], toto vymezení operuje s tzv. neurčitým právním pojmem - poctivostí. Jedná se tedy o tzv. otevřenou normu (*open texture, open concept*), typové určení a upřesnění toho, co v konkrétním případě spadá pod poctivé jednání a co už nikoliv, proto může poskytnout jedině soudní praxe, potažmo právní věda. Takto pojímaná dobrá víra v souladu s výkladovou judikatorní praxí NS „patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.“[11] Soud bude v konkrétním případě posuzovat jednání subjektů v právním styku podle rozličných hledisek, např. „čestnost, poctivost, otevřenost, věrnost, např. obchodního či jiného zástupce, předvídatelnost druhým, zřetel na zájem druhého (pozornost, zohlednění, očekávání), spoleh na druhou stranu (*reasonable reliance*) apod.“[12]

V této souvislosti však uvedený koncept nebývá přijímán bez výtek, v zahraničí totiž někdy bývá rovněž předmětem kritiky, neboť – podle odpůrců – koncentruje přílišnou výkladovou a rovněž rozhodovací moc do rukou soudců, což může vést k jejímu zneužití. V důsledku toho může dojít rovněž k narušení právní jistoty.[13]

Objektivní dobrou víru chápeme jako obecnou právní zásadu, ústřední princip soukromého práva.[14] V takto pojímané dobré víře je možné taktéž spatřovat zásadu, která stojí v kontrapozici vůči zásadě autonomie vůle.[15] Objektivní dobrá víra pak plní základní funkce společné všem obecným právním zásadám, a to funkci normotvornou (legislativní), interpretační a aplikační, ale i některé další, jako funkci korektivní či doplňující.[16]

Aktivní a pasivní složka

Někteří autoři rozlišují tzv. aktivní a pasivní složku principu poctivosti. Aktivní složkou rozumí aktivní konání vůči jiné osobě, které splňuje požadavky slušnosti, férovosti a není zaměřeno na oklamání, podvedení, poškození či uvedení druhé strany závazku v omyl.[17] Tato složka je vyjádřena v obecném zákonném postulátu § 6 odst. 1 NOZ stanovujícím povinnost každého subjektu jednat v právním styku poctivě.

Pasivní složka spočívá v možnosti oprávněné strany spoléhat na poctivost smluvního partnera. Jedná se tedy o stav, kdy subjekt oprávněně při kontraktaci spoléhá na to, že druhá strana s ním bude jednat slušně, férově a bez jakékoliv snahy jej oklamat, podvést, poškodit či uvést v omyl. V textu zákona je tato složka vyjádřena v tzv. presumpci dobré víry uvedené v § 7 NOZ, který stanoví „*Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.*“ Tato vyvrátitelná domněnka tedy navazuje na aktivní složku stanovující všem subjektům právních vztahů jednat poctivě v tom, že zakládá ospravedlnitelné očekávání takového poctivého jednání ze strany smluvních partnerů. V této podobě se dobrá víra částečně přibližuje ke konstrukci dobré víry v subjektivním slova smyslu.[18]

Mgr. Lukáš Dořičák

[DOHNAL PERTOT SLANINA, advokátní kancelář](#)

OLOMOUC | PRAHA | HRADEC KRÁLOVÉ | LETOHRAD

Palackého 75/21
779 00 Olomouc

Prvního pluku 347/12a
186 00 Praha 8

Komenského 266/3
500 03 Hradec Králové

Václavské náměstí 76
561 51 Letohrad

Tel.: +420 587 407 086

e-mail: info@akdps.cz

[1] § 6 a § 7 NOZ.

[2] Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert. In ŠVESTKA, Jiří a kol. Občanský zákoník. Komentář. I. Obecná část. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s 37 - 38.

[3] TÉGL, Petr. K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku. Bulletin Advokacie, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 39; TÉGL, Petr. Dobrá víra v občanském právu. Praha, 2008. Doktorská disertační práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta, s. 28.

[4] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek I - § 1-117. Obecná ustanovení. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 134.

[5] V tomto příspěvku je používán termín "právní zásada" a „právní princip“ promiscue.

[6] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Povinnost jednat v právním styku poctivě [online]. Bulletin Advokacie.cz, 5. prosince 2014 [cit. 4. února 2016]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[7] TELEC, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. Právní rozhledy, 2011, roč. 19, č. 1, s. 1.

[8] TÉGL, Petr. Dobrá víra v občanském právu..., s. 12.

[9] BALARIN, Jan. Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku. Bulletin advokacie, 2011, roč. 2011, č. 1-2, s. 27.

[10] § 6 odst. 1 NOZ.

[11] Rozhodnutí NS ze dne 23. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 228/200, ze dne 25. října 2004, sp. zn. 33 Odo 538/2003, ze dne 7. prosince 2004, sp. zn. 33 Odo 1244/2004, ze dne 16. března 2005, sp. zn. 33 Odo 29/2005 a ze dne 30. dubna 2015, sp. zn. 33 Cdo 5167/2014.

[12] TELEC, Ivo. Poctivost a důvěra..., s. 2.

- [13] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Povinnost jednat v právním styku poctivě [online]. Bulletin Advokacie.cz, 5. prosince 2014 [cit. 4. února 2016]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [14] HURDÍK, Jan. Zásady soukromého práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 125; MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. Občanský zákoník - velký komentář..., s. 107.
- [15] HURDÍK, Jan. Dobrá víra. Právník, 2007, roč. 146, č. 5, s. 570.
- [16] V podrobnostech srov. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. Občanský zákoník - velký komentář..., s. 114 - 119; NOVÝ, Zdeněk. Dobrá víra jako princip smluvního práva v mezinárodním obchodu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 46.
- [17] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. Občanský zákoník - velký komentář..., s. 112.
- [18] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Povinnost jednat v právním styku poctivě [online]. Bulletin Advokacie.cz, 5. prosince 2014 [cit. 4. února 2016]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)